

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16.06.1987, sp. zn. Plsf 2/87, ECLI:CZ:NS:1987:PLSF.2.1987.1

Číslo: 1/1988

Právní věta: Značnou škodou ve smyslu § 132 odst. 2 písm. c), odst. 3 a dalších ustanoveních zvláštní části trestního zákona se rozumí škoda v částce kolem 50 000,- Kčs. Značným prospěchem ve smyslu § 117 odst. 2 písm. c) a dalších ustanovení zvláštní části trestního zákona se rozumí prospěch v částce kolem 50 000,- Kčs. Škodou velkého rozsahu ve smyslu § 132 odst. 4 a § 179 odst. 1 a dalších ustanovení zvláštní části trestního zákona se rozumí škoda v částce kolem 250 000,- Kčs.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 16.06.1987

Spisová značka: Plsf 2/87

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Obecné ohrožení, Rozkrádání majetku v socialistickém řízení, Škoda velkého rozsahu, Škoda značná, Spekulace, Značný prospěch

Předpisy: 140/1961 Sb. § 118 odst. 2 písm. b

§ 121 odst. 2 písm. b

§ 124 odst. 1

§ 132 odst. 2 písm. c

§ 132 odst. 3

§ 132 odst. 4

§ 148 odst. 1

§ 179 odst. 1 150/1969 Sb. § 3 odst. 1

§ 245 odst. 4

§ 245a

§ 246

§ 5 písm. a 86/1950 Sb. § 245 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Odůvodnění:

Trestní zákon obsahuje v řadě ustanovení zvláštní části pojmy „značná škoda“, „značný prospěch“ a „škoda velkého rozsahu“, a to buď jako znak skutkové podstaty trestného činu, anebo jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby. Na rozdíl od některých jiných pojmů s obdobnou funkcí (srov. např. pojmy „výdělečně“, „veřejně“, „se zbraní“ aj.), které definuje v ustanovení § 89, trestní zákon

neobsahuje definici těchto pojmů a jejich výklad přenechává nauce a aplikační praxi. Pojmy „značná škoda“ a „škoda velkého rozsahu“ se vyskytovaly již v trestním zákoně č. 86/1950 Sb., ale ani ten neobsahoval jejich definice.

Zpravidla jde o škodu nebo o prospěch majetkové povahy, tj. o škodu nebo prospěch, které lze vyjádřit v penězích. Pro tyto případy se pak v praxi soudů již v padesátých letech ustálily určité peněžité částky, při jejichž dosažení se škoda považovala za značnou, popř. za škodu velkého rozsahu. Pojem „značný prospěch“, který se objevil až v trestním zákoně č. 140/1961 Sb., byl potom vyložen stejnou částkou jako pojem „značná škoda“. Vzhledem ke kupní síle peněz se za značnou považovala škoda, která dosahovala částky kolem 20 000,- Kčs. Praxi soudů vycházející z této hranice schválilo plénum býv. Nejvyššího soudu ve směrnici k výkladu § 245 odst. 3, 4, § 245a odst. 2 písm. a) a § 246 odst. 2 trestního zákona č. 86/1950 Sb., ve znění pozdějších předpisů, č. j. Pls 11/57 uveřejněné pod č. 2/1958 sb. rozh. tr. a dále ve směrnici k výkladu některých ustanovení trestního zákona týkajících se trestné činnosti spekulativního rázu č. j. Pls 1/59 uveřejněné pod č. 6/1959 sb. rozh. tr.

V souladu s takto určenou hranicí značné škody byl pak v rozhodnutí č. 39/1962 sb. rozh. tr. vyložen znak „značný prospěch“ v ustanoveních § 117 odst. 2 písm. c), § 118 odst. 2 písm. b) a § 121 odst. 2 písm. b) tr. zák. v tomto smyslu, že za značný je třeba považovat prospěch v částce kolem 20 000,- Kčs.

Pojem „škoda velkého rozsahu“ byl vykládán především v souvislosti s trestným činem obecného ohrožení, když trestné činy proti majetku v trestním zákoně č. 86/1950 Sb. tento znak jako zvláště přitěžující okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby neobsahovaly. Se zřetelem na to škoda velkého rozsahu musí odpovídat škodě, jaká může být způsobena požárem, povodní, výbuchem apod. V praxi se za takovou škodu považovala škoda kolem 100 000,- Kčs (srov. rozh. č. 3/1963 a 20/1963 sb. rozh. tr.).

Takto ustálené číselné hranice pro výklad uvedených pojmů se používají v soudní praxi dosud.

Generální prokurátor Československé socialistické republiky dopisem ze dne 20. ledna 1987 č. j. GP 11/87 podal podle § 22 zák. č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, ve znění pozdějších předpisů, podnět Nejvyššímu soudu ČSSR k zaujetí stanoviska k výkladu zákona ohledně pojmů „značná škoda“, „značný prospěch“ a „škoda velkého rozsahu“ tak, že škoda nebo prospěch jsou značné, jestliže dosahují částky kolem 50 000,- Kčs, popřípadě škoda je velkého rozsahu, dosahuje-li částky kolem 250 000,- Kčs. Tento návrh odůvodňuje tím, že od doby, kdy byly vyloženy uvedené pojmy, došlo k růstu životní úrovně lidu, k růstu mezd, ale také k růstu technické úrovně výrobků a z toho vyplývajícimu růstu cen výrobků a služeb. Setrvání na původním výkladu uvedených pojmů vede ke zostřování trestní represe. Dále zdůrazňuje potřebu hlubší diferenciaci trestní odpovědnosti. Trest jako „ultima ratio“ státní moci musí být vyhrazen pro jednání, která svou závažností vyžadují být potrestána a kde uložení přísného trestu je i v souladu se společenským právním vědomím. Hlubší diferenciaci trestní odpovědnosti však naráží právě na neměnný výklad pojmů škody v trestním zákoně. Z těchto důvodů byly již zvýšeny dolní hranice škody u přečinu proti majetku v socialistickém a osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 zák. č. 150/1969 Sb., o přečinech tak, aby nebyla trestně stíhána jednání, která nemají odpovídající stupeň nebezpečnosti pro společnost, a dále byly zvýšeny hranice při výkladu pojmů kvantitativní povahy trestného činu porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1 tr. zák. (z 8000,- Kčs na 20 000,- Kčs), u trestného činu zkrácení daně podle § 148 odst. 1 tr. zák. (ze 4000,- Kčs na 8000,- Kčs) a u přečinu proti zájmům socialistické společnosti v oblasti styku s cizinou podle § 5 písm. a) zák. č. 150/1969 Sb., o přečinech. Generální prokurátor ČSSR dal též pokyn podřízeným složkám, aby zaviněné způsobení škody na motorovém vozidle socialistické organizace při dopravní nehodě bylo stíháno, nejsou-li dány jiné okolnosti zvyšující stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, jen jestliže škoda

dosahuje částky kolem 10 000,- Kčs.

Na základě podnětu generálního prokurátora ČSSR a vzhledem k tomu, že jde o závažnou politicko-právní otázku, k níž zaujalo stanovisko též plénum býv. Nejvyššího soudu cit. směrnicemi, vydává plénum Nejvyššího soudu ČSSR podle § 29 odst. 3 zák. č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců, úplné znění vyhlášeno pod č. 19/1970 Sb., stanovisko k výkladu uvedených pojmů trestního zákona. Vycházelo přitom z těchto úvah:

Politické, společenské a hospodářské poměry, k nimž se přihlíželo při určení hranic vyjádřených peněžitými částkami při výkladu uvedených pojmů, se podstatně změnily. Byly odstraněny zbytky soukromokapitalistického podnikání a dále rozvinuty ekonomické a společenské vztahy socialistického typu. V rámci těchto hlubokých společenských a hospodářských změn vzrostlo materiální bohatství společnosti i jednotlivců. Zvýšila se technická úroveň výrobků a služeb, objevily se zcela nové výrobky atd. Všeestranně se zvýšila životní úroveň lidu, podstatně se zvýšily nominální i reálné příjmy obyvatelstva a současně se zvýšila i průměrná hladina cen. Ceny základních životních potřeb se sice nezvýšily v odpovídajícím poměru, ale změnil se poměr potřeb lidí. Všechny tyto skutečnosti vedou k závěru, že dosavadní výklad uvedených pojmů byl dalším vývojem naší společnosti již překonán.

Smyslem zákonné úpravy, která nestanoví hranice pevnými peněžitými částkami, ale pojmy vyjadřujícími pouze obecně a orientačně určitou kvantitu, je umožnit přizpůsobování cenových hranic měnícím se společenským a hospodářským poměrům, zejména změnám v příjmových a cenových hladinách. Při stanovení hranic obecnými pojmy vychází zákonodárce z určité představy, vyplývající z požadavků trestní politiky, o okruhu činů dané povahy podléhajících trestní odpovědnosti buď vůbec, anebo určitému stupni trestnosti (přečin, trestný čin, kvalifikovaný trestný čin). Se změnou hospodářských a společenských poměrů, zejména se změnou cenových relací se fakticky mění hranice těchto okruhů, rozšiřuje se nebo naopak zužuje okruh trestní odpovědnosti, popřípadě zotřuje se anebo naopak zmírňuje trestní represe v rozporu se záměry a představami zákonodárce na základě skutečností stojících mimo trestní politiku. Např. poškození nebo odcizení téže věci, tedy totéž jednání se stává bez zásahu zákonodárce jen na základě změny její ceny trestným, ačkoliv předtím bylo beztrestné, anebo naopak beztrestným, ačkoliv předtím bylo trestné.

Rámcová úprava hranic obecnými orientačními pojmy má za úkol čelit takovým důsledkům a zásadně lépe vyhovuje dynamickým změnám společenských a hospodářských poměrů než stanovení pevných hranic peněžitými částkami přímo v zákoně. Proto je v souladu s duchem a smyslem zákona, ba dokonce povinností předpokládanou zákonodárcem vyložit novým způsobem takové pojmy, jestliže se podstatně změnily společenské a hospodářské poměry, které byly rozhodující při jejich původním výkladu. Bylo by v rozporu se záměrem zákonodárce setrvat na předcházejícím výkladu, ačkoliv podmínky, z nichž se při něm vycházelo, se podstatně změnily a nezměněný výklad zákona v nových poměrech znamená faktickou podstatnou změnu trestní politiky.

Z těchto důvodů byly již stanoviskem trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 11. července 1985 č. j. [Tpjf 127/84](#), uveřejněným pod č. 1/1986 sb. rozh. tr., zvýšeny na dvojnásobek dolní hranice škody u přečinu proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 zák. č. 150/1969 Sb., o přečinech, které se ustálily v praxi soudů po vydání zákona o přečinech. Odpovídajícím způsobem byly také zvýšeny částky při výkladu pojmů „značná míra“ ohrožení obecného zájmu v ustanovení § 124 odst. 1. tr. zák. o trestném činu porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou a „větší rozsah“ zkrácení daně v ustanovení § 148 odst. 1 tr. zák. o trestném činu zkrácení daně, a to stanoviskem trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 27. června 1986 č. j. [Tpjf 45/86](#), uveřejněným pod č. 1/1987 sb. rozh. tr. Tímto stanoviskem byla dále zvýšena hranice při výkladu pojmu „majetkový prospěch nikoli nepatrný“ v ustanovení § 5 písm. a) zák. č. 150/1969 Sb., o přečinech.

Pojmy, o jejichž výklad jde, se vyskytují ve skutkových podstatách, základních či kvalifikovaných, trestných činů různého druhu. Jejich výklad musí být stejný pro všechny případy a musí vyhovovat všem těmto trestným činům. Změny cenových a příjmových relací se jinak projevují např. u trestných činů poškozování majetku v socialistickém vlastnictví v dopravě, kde ceny motorových vozidel, součástek a služeb vzrostly i několikanásobně, a jinak u majetkových trestných činů, kde předmětem trestné činnosti mohou být věci různé povahy.

Důležitým hlediskem, a něž zvláště klade důraz generální prokurátor ČSSR ve svém návrhu, je přiměřená diferenciací trestní odpovědnosti odpovídající záměrům zákonodárce a společenskému právnímu vědomí, jakož i zachování relací při trestněprávní ochraně majetkových a jiných zájmů společnosti a občanů tak, aby odpovídaly hodnotovému systému socialistické společnosti. Dodržení těchto zásad je předpokladem účinnosti trestního postihu z hlediska generální i speciální prevence.

Vycházejíc ze všech těchto úvah považuje plénum Nejvyššího soudu ČSSR za přiměřené zvýšení hranic při výkladu uvedených pojmů tak, jak je to uvedeno ve výroku tohoto stanoviska.